

Εξεταστέα ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

Εφ' όλης της ύλης

**6^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η τεχνολογία της μοναξιάς

Η τεχνολογία τελικά δημιουργήθηκε για να μας συνδέσει ή για να νιώθουμε πιο μόνοι; Παρόλο που φαίνεται να απολαμβάνουμε -ή και όχι- ολοένα και περισσότερο τη μοναξιά, στην εποχή της κοινωνικής δικτύωσης θα αναρωτιόταν κανείς πώς γίνεται να αισθανόμαστε μόνοι. Κι όμως, όσο περισσότερο χρησιμοποιούμε την τεχνολογία για να επικοινωνούμε, τόσο πιο πολλή μοναξιά είναι πιθανό να αισθανόμαστε. **Ωστόσο**, σε αυτόν τον φαύλο κύκλο είναι δύσκολο να ανακαλύψουμε την αρχή του νήματος. **Δηλαδή**, χρησιμοποιούμε την τεχνολογία επειδή αισθανόμαστε μόνοι ή χρησιμοποιούμε περισσότερο τα κοινωνικά δίκτυα και αυτό αυξάνει τη μοναξιά;

Η μοναξιά, η οικογενειακή και κοινωνική απόρριψη και περιθωριοποίηση ήταν, και ακόμα είναι δυστυχώς, συναφής με την τρίτη ηλικία, καθότι τουλάχιστον στα παλιά χρόνια ήταν αδιανόητο να μιλάει κανείς για μοναξιά των νέων. **Ίσως** γιατί η αλάνα και το σχολείο λειτουργούσαν επικοινωνιακά καλύτερα από τη σημερινή ψηφιακή επικοινωνία. **Ωστόσο**, στις μέρες μας, το αίσθημα της μοναξιάς έχει χτυπήσει και την πόρτα των νέων, κυρίως εφήβων και φοιτητών. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλει σε αυτό.

Το διαδίκτυο, πέραν από ένα χρήσιμο εργαλείο, ξαφνικά εμφανίζεται ως ελκυστική διέξοδος για αναζήτηση αλλά και λύση ατομικών αδιέξοδων και κάπως έτσι αρχίζει η ιστορία του εγκλωβισμού των νέων στην τεχνολογία. Το κινητό πλέον, πέραν της βασικής του λειτουργίας, είναι και υπολογιστής, τηλεόραση, μηχανή παιχνιδιών, εφημερίδα και πολλά άλλα. Από την άλλη, παρόλο που μέσω του διαδικτύου η ποσότητα της επικοινωνίας αυξάνεται, η ποιότητα της online επικοινωνίας είναι φτωχή σε σχέση με τη φυσική, πρόσωπο με πρόσωπο επαφή. **Συχνά** δεν ακούμε τη φωνή του άλλου και δεν μπορούμε να δούμε όλα τα σήματα του σώματός του και με αυτό τον τρόπο να κατανοήσουμε και να συνδεθούμε μαζί του.

Ένας **ακόμα** παράγοντας που συμβάλλει στη μοναξιά, όπως επισημαίνουν οι ειδικοί, είναι ο χρόνος που περνάμε online. Η υπερβολική χρήση του διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων αποτελεί μια εθιστική συμπεριφορά, ο περιορισμός της οποίας ενδέχεται να οδηγήσει σε αισθήματα απώλειας του ελέγχου, εκνευρισμό και επιθετική συμπεριφορά.

Τελικά, η μοναξιά οδηγεί τους ανθρώπους στο διαδίκτυο ή το διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα οδηγούν στη μοναξιά; Κατά πάσα πιθανότητα φαίνεται να ισχύουν και τα δυο. Για τους περισσότερους νέους είναι αισθητή η

ανάγκη για **περιχαράκωση** του προσωπικού τους χώρου, χρόνου και των δραστηριοτήτων της καθημερινής τους ζωής. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε, όμως, ότι η μοναξιά δεν είναι το ίδιο με το να είναι κάποιος μόνος του. Επίσης, το να αισθανόμαστε μόνοι κάποιες φορές δεν είναι ασυνήθιστο. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ύπαρξης για το οποίο δεν θα πρέπει να ανησυχούμε.

Ιωάννα Καλλία, Ψυχολόγος

Κείμενο 2

Ποια η διαφορά ανάμεσα στην εικονική και εικονιστική κοινωνία;

Εικονική πραγματικότητα (virtual reality) ονομάζουμε την ψηφιακή προσομοίωση της πραγματικότητας από έναν υπολογιστή. Ο χρήστης μπορεί να περιηγηθεί στο ψηφιακό περιβάλλον και ν' αλληλεπιδράσει με αυτό, χρησιμοποιώντας ειδικό εξοπλισμό, όπως ειδικά γυαλιά, ακουστικά και αισθητήρες. Κατά την αλληλεπίδραση ο χρήστης δεν «βλέπει/ακούει/αισθάνεται» το φυσικό περιβάλλον. Με τον όρο εικονιστική κοινωνία περιγράφω τη σύγχρονη υβριδική, δηλαδή ταυτόχρονα φυσική και ψηφιακή πραγματικότητα. Η εικονιστική κοινωνία συνιστά την παρούσα μορφή της νεωτερικότητας, η οποία έχει ως κεντρικό γνώρισμα την κυριαρχία της εικόνας σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες και τη βαθμιαία εξεικόνιση του βίου.

Νόημα, συναίσθημα κι επιθυμία σε αλγόριθμο. Πόσο κοντά είμαστε σε αυτό και τι θα ακολουθήσει;

Κατά τη γνώμη μου, τα συναισθήματα, οι επιθυμίες και η ανθρώπινη συνείδηση είναι μη αλγοριθμήσιμα. Ενδεχομένως να υπάρξουν αλγόριθμοι οι οποίοι να τα προσομοιώνουν, ωστόσο δεν θα τα διαθέτουν. Ένας αλγόριθμος εξ ορισμού δεν μπορεί να είναι αντιφατικός και, επιπλέον, αποβλέπει στην εκπλήρωση ενός καλώς ορισμένου σκοπού. Απεναντίας, η ανθρώπινη ψυχή είναι αντιφατική και δεν εμπεριέχει, απ' όσο γνωρίζουμε τουλάχιστον, έναν εγγενή σκοπό.

Το σχολείο είναι ο μόνος χώρος πια όπου το παιδί δεν είναι συνεχώς με το τάμπλετ ή τον υπολογιστή ανά χείρας. Ποιος ο ρόλος του στη σημερινή κοινωνία της άκρατης τεχνολογίας;

Εντελώς επιγραμματικά θα έλεγα ότι ιδανικά το σχολείο από τη μια οφείλει να προετοιμάζει τους μαθητές για την εικονιστική πραγματικότητα, δηλαδή να τους μαθαίνει να διαβάζουν ψηφιακές εικόνες, να τους βοηθά στην επιμέλεια της ψηφιακής εικόνας εαυτού και στην προστασία των ψηφιακών δεδομένων τους, στη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου. Από την άλλη, πρέπει να καλλιεργεί επίσης αναλογικές (μη ψηφιακές) δεξιότητες, όπως χειρογραφία, εκμάθηση μουσικών οργάνων και γενικότερα χειρωνακτικές καλλιτεχνικές δραστηριότητες, αλλά ακόμη διαλογισμό, ανάγνωση ποίησης και γενικότερα λογοτεχνίας, όπως επίσης φιλοσοφία. Η παιδεία θα πρέπει να μαθαίνει στα παιδιά τη συνεργασία, τον σεβασμό, την ανεκτικότητα, τη συμπόνια και ν' αποβλέπει σε όσα οι αλγόριθμοι, προς το παρόν, δυσκολεύονται να πετύχουν. Εν ολίγοις, οφείλει να σκοπεύει στην καλλιέργεια της φαντασίας με σκοπό την ενδυνάμωση της ανθρωπότητάς μας.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν τη δυνατότητα της κατασκευασμένης εικόνας. Πόσο κρυβόμαστε πίσω από την εικόνα που δείχνουμε;

Νομίζω λιγότερο απ' όσο πιστεύουμε. Ακόμη και η ψηφιακή εικόνα ως εξιδανικευμένη εικόνα εαυτού αποκαλύπτει στους άλλους τις αξίες και τις προτιμήσεις μας, προσφέροντας έτσι ενδείξεις για τον ενσώματο εαυτό και την καθημερινότητα εκτός κοινωνικών μέσων δικτύωσης. Αλλά και ως προς τον εαυτό μας, δίχως να υποτιμώ την ικανότητα του αυταπατάσθαι, συνήθως, ακόμη και όταν χανόμαστε στις ψευδαισθήσεις μας, εξακολουθούμε να υποφέρουμε λόγω της απόστασής τους από τον αναλογικό βίο μας.

Γίνομαι συνήγορος του διαβόλου και αναρωτιέμαι μήπως η θετική πλευρά είναι όταν θέλει να προσπαθήσει και να ακολουθήσει τελικά ο χρήστης αυτή την εικόνα...

Μπορώ να φανταστώ ένα εικονιστικό υποκείμενο που προσπαθεί να εμπνευστεί από την ψηφιακή εικόνα εαυτού προκειμένου να την πραγματώσει επίσης στην αναλογική καθημερινότητα, ωστόσο αυτό μπορεί να μην είναι εφικτό σε ικανοποιητικό βαθμό. Επιπλέον, είναι ευκολότερη η επιμέλεια της ψηφιακής εικόνας που χαρίζει άμεση

φανταστική ικανοποίηση από την επιμέλεια του ενσώματου εαυτού, την καλλιέργεια αυθεντικών διαπροσωπικών σχέσεων, όπου οι ψυχικές απολαβές συνοδεύονται επίσης από οδύνη και διάψευση.

Diastixo.gr / συνέντευξη του καθηγητή φιλοσοφίας Θεοφάνη Τάση στη Χαριτίνη Μαλισσόβα.

Κείμενο 3

Η Ευτυχία

Καθόμαστε σαν πάντα οι δύο
βράδυ στο σπίτι · αντικρινά της
εγώ γειρμένος στο βιβλίο,
σκυμμένη εκείνη στη δουλειά της.

Και το βιβλίο ήτανε σίχοι,
ψυχή από λάμψη και αρμονία ·
έτσι εκεί τ' άνοιξα στην τύχη,
και να τί διάβασα:
«Ευτυχία!

Λουλούδι, σε ποια χώρ' ανθίζεις,
σε ποιο γιαλό, μαργαριτάρι;
Αστέρι, ποιες μεριές φωτίζεις,
και ποιες καρδιές, ουράνια χάρη;

Άδης, παράδεισος σε κρύβει;
στον κόσμο ή στην ερημία,
μες σε παλάτι ή σε καλύβι,
πες μου, πού βρίσκεσ', Ευτυχία;»

Δίχως τα μάτια απ' τη δουλειά της
να τα σηκώσει, εδώ! αποκρίθη ·
τρεμουλιαστή με τη λαλιά της
μια μουσική στο σπίτι εχύθη.

Κι ένα καρδιόχτυπο με πιάνει,
κι αμίλητη λαχτάρα αιφνίδια,
γιατί πως άκουσα μου εφάνη
την Ευτυχία, την ίδια.

Κ. Παλαμάς

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά τη σχέση τεχνολογίας και μοναξιάς σύμφωνα με τη συντάκτρια του **κειμένου 1** σε 60 - 70 λέξεις.

20 μονάδες

ΘΕΜΑ Β

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της Στήλης Α το γράμμα από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση με βάση το περιεχόμενο των **κειμένων 1 και 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. Σύμφωνα με το κείμενο 1 , η μοναξιά:	α. αφορά σήμερα μόνο τους νέους. β. αφορά σήμερα και τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τους νέους. γ. δεν αφορά σήμερα τα άτομα της τρίτης ηλικίας.
2. Στο χωρίο «η ανάγκη για περιχαράκωση του προσωπικού τους χώρου» του κειμένου 1 η λέξη « περιχαράκωση » μπορεί να αντικατασταθεί από τη νοηματικά ισοδύναμή της:	α. υπονόμηση β. περιφρούρηση γ. διεύρυνση
3. Σύμφωνα με το κείμενο 2 , στην εικονιστική κοινωνία ο χρήστης:	α. δεν έχει καμία σχέση με το φυσικό περιβάλλον. β. έχει απόλυτη σχέση με το εικονικό περιβάλλον. γ. έχει σχέση τόσο με το φυσικό όσο και με το ψηφιακό περιβάλλον.
4. Σύμφωνα με το κείμενο 2 , η κατασκευασμένη εικόνα μας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης:	α. κρύβει τον πραγματικό εαυτό μας από τους άλλους. β. αποκλείει την πιθανότητα αυταπάτης. γ. υποδηλώνει στοιχεία της πραγματικής μας εικόνας.
5. Σύμφωνα με το κείμενο 2 , η διαμόρφωση του ενσώματου εαυτού μας είναι:	α. δυσκολότερη από τη διαμόρφωση του εικονικού. β. ευκολότερη από τη διαμόρφωση του εικονικού. γ. εξίσου δύσκολη με τη διαμόρφωση του εικονικού.

10 μονάδες

B2. Ποια είναι η πρόθεση του συνεντευξιαζόμενου στη δεύτερη απάντηση **του κειμένου 2** («Κατά τη γνώμη μου... έναν εγγενή σκοπό.») (4 μονάδες) και πώς οι τρόποι με τους οποίους επέλεξε να την αναπτύξει εξυπηρετούν αυτήν την πρόθεση (6 μονάδες);

10 μονάδες

B3.α. Ωστόσο, Δηλαδή, Ίσως, Συχνά, ακόμα:

Να εξηγήσετε τι δηλώνουν οι παραπάνω διαρθρωτικές λέξεις του **Κειμένου 1**, κάνοντας αναφορά στα νοήματα που συνδέουν στην κάθε περίπτωση (5 μονάδες). Στη συνέχεια, να τις αντικαταστήσετε με νοηματικά ισοδύναμες λέξεις ή φράσεις (5 μονάδες).

10 μονάδες

B3.β. Στην πρώτη απάντηση του **Κειμένου 2** («Εικονική πραγματικότητα ... εξεικόνιση του βίου.») να εντοπίσετε τρεις όρους ειδικού λεξιλογίου (03 μονάδες) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους (02 μονάδες).

05 μονάδες

Γ. Πού βρίσκεται η ευτυχία σύμφωνα με το **κείμενο 3**; Να απαντήσετε, αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες. Ποιο νόημα δίνετε εσείς στην ευτυχία; (150-200 λέξεις)

15 μονάδες

Δ. «Ωστόσο, στις μέρες μας, το αίσθημα της μοναξιάς έχει χτυπήσει και την πόρτα των νέων, κυρίως εφήβων και φοιτητών. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλει σε αυτό». Με αφορμή το παραπάνω απόσπασμα από το **κείμενο 1**, αποφασίζετε να συντάξετε ένα άρθρο 350 – 400 λέξεων για την ιστοσελίδα του σχολείου σας. Σε αυτό αναφέρεστε στις επιπτώσεις της υπέρμετρης χρήσης του διαδικτύου στη συναισθηματική υγεία των νέων και στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και προτείνετε τρόπους αποφυγής της μοναξιάς. Στο άρθρο σας, να αξιοποιήσετε ιδέες από τα **Κείμενα 1 και 2**.

30 μονάδες

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Σύμφωνα με τη συντάκτρια του κειμένου 1 η σχέση τεχνολογίας και μοναξιάς είναι αμφίδρομη. Ειδικότερα, στην εποχή της κοινωνικής δικτύωσης προβληματίζει το γεγονός ότι όσο συχνότερη είναι η επικοινωνία μέσω τεχνολογίας, τόσο αυξάνεται η αίσθηση της μοναξιάς, δημιουργώντας ένα επαναλαμβανόμενο αδιέξοδο. Ακόμη και οι νέοι λόγω του πολλαπλά χρήσιμου διαδικτύου απομονώνονται, βιώνοντας μαζί με όλους την υποβαθμισμένη ποιότητα επικοινωνίας και την υπονόμηση αλληλοκατανόησης και σύνδεσης μέσω των αισθήσεων. Τέλος, η υπέρμετρη χρήση του διαδικτύου εθίζει, συντελώντας στη μοναξιά.

(78 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

B1. 1 – β, 2 – β, 3 – γ, 4 – γ, 5 - α

B2. Στη 2^η παράγραφο του κειμένου 2, ο συνεντευξιαζόμενος επιχειρεί να αποδείξει και να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό που διατυπώνει στη θεματική περίοδο της παραγράφου, ότι, δηλαδή, ο συναισθηματικός και συνειδησιακός κόσμος του ανθρώπου δε ρυθμίζεται από αλγορίθμους («Κατά τη γνώμη μου...μη αλγοριθμισμό»), φωτίζοντας, παράλληλα της διαφορές Τεχνητής νοημοσύνης και ανθρώπινης συναισθηματικής λειτουργίας. Για να υπηρετήσει αυτήν την πρόθεση αξιοποιεί συνδυαστικά τις μεθόδους της αιτιολόγησης και της σύγκρισης – αντίθεσης. Συγκεκριμένα, αναφορικά με τη μέθοδο της αιτιολόγησης, επιχειρηματολογεί,

υποστηρίζοντας ότι ίσως είναι δυνατή στο μέλλον η προσομοίωση συναισθημάτων, επιθυμιών και ανθρώπινης συνείδησης από αλγόριθμους, οι οποίοι, όμως, δεν τα διαθέτουν και αυτό **γιατί** ένας αλγόριθμος δεν μπορεί εξ ορισμού να είναι αντιφατικός, αλλά αποβλέπει στην εκπλήρωση ενός ορισμένου σκοπού («Ενδεχομένως, να υπάρξουν αλγόριθμοι...ορισμένου σκοπού»).

Η θέση / απόδειξη αυτή ενισχύεται από τη συγκριτική αντιπαράθεση των χαρακτηριστικών της ανθρώπινης ψυχής, η οποία είναι απρόβλεπτη και μεταβαλλόμενη («Απεναντίας, η ανθρώπινη ψυχή...έναν εγγενή σκοπό»), και των χαρακτηριστικών των αλγόριθμων, οι οποίοι είναι προγραμματισμένοι για την εκπλήρωση ενός «καλώς ορισμένου σκοπού» («Ένας αλγόριθμος εξ ορισμού...ορισμένου σκοπού»). **Δηλωτικές** της σύγκρισης – αντίθεσης είναι οι **διαρθρωτικές λέξεις «ωστόσο» και «Απεναντίας»,** ενώ και η **θεματική περίοδος ωθεί τον αναγνώστη να ρωτήσει «γιατί»,** το οποίο και **απαντάται νοηματικά** στα σχόλια / λεπτομέρειες της παραγράφου.

Κατά συνέπεια, με την εύστοχη αξιοποίηση των δύο μεθόδων / τρόπων ανάπτυξης, ο συνεντευξιζόμενος υπηρετεί τον σκοπό του, δηλαδή, να αποδείξει ότι η Τεχνητή νοημοσύνη (αλγόριθμοι) δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ανθρώπινη συναισθηματική νοημοσύνη.

B3.α. Ωστόσο: Η συντάκτρια, αξιοποιώντας αυτή τη διαρθρωτική λέξη, συνδέει λογικά τα νοήματα με σχέση αντίθεσης. Συγκεκριμένα, εξετάζοντας τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη χρήση της τεχνολογίας και το αίσθημα μοναξιάς που νιώθουν σήμερα οι άνθρωποι, διαπιστώνει ότι όσο αυξάνεται η χρήση των ψηφιακών μέσων τόσο, ενδεχομένως, εντείνεται και η μοναξιά των ανθρώπων. Στη διαπίστωση αυτή αντιπαραβάλλει μέσω της λέξης «Ωστόσο» τη θέση ότι είναι δύσκολο να ανακαλυφθεί η ακριβής αφετηρία αυτής της αιτιώδους σχέσης τεχνολογίας και μοναξιάς, δηλαδή είναι δύσκολο να ανακαλυφθεί αν οι χρήστες καταφεύγουν στην τεχνολογία επειδή αισθάνονται μόνοι ή αν επειδή χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εντείνεται και η μοναξιά τους.

Δηλαδή: Με τη χρήση της διαρθρωτικής αυτής λέξης αποδίδεται μεταξύ των νοημάτων η σχέση της διασάφησης-επεξήγησης. Η συντάκτρια αναφέρεται στον «φαύλο κύκλο» που χαρακτηρίζει τη σχέση μεταξύ τεχνολογίας και μοναξιάς, επισημαίνοντας ότι είναι δύσκολο να ανακαλυφθεί η «αρχή του νήματος». Διευκρινίζει, λοιπόν, στην επόμενη περίοδο λόγου ότι με αυτή τη φράση εννοεί ότι το ζήτημα που τίθεται είναι αν το πρόβλημα της μοναξιάς του σύγχρονου ανθρώπου τον οδηγεί στη χρήση της τεχνολογίας ή αν η αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας επιτείνει το πρόβλημα της μοναξιάς που βιώνει.

Ίσως: Μέσω της λέξης αυτής τα νοήματα συνδέονται με τη σχέση της πιθανότητας. Στην προηγούμενη περίοδο λόγου διατυπώνεται η θέση ότι παλαιότερα δεν ήταν δυνατόν να κάνει λόγο κανείς για μοναξιά των νέων και στην επόμενη περίοδο λόγου υποστηρίζεται ότι πιθανώς αυτό το γεγονός να συνέβαινε, επειδή η κοινωνική συναναστροφή των νέων στην αλάνα και στο σχολείο ικανοποιούσε αποτελεσματικότερα την ανάγκη τους για επικοινωνία σε σχέση με τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα.

Συχνά: Η διαρθρωτική αυτή λέξη συνδέει τα νοήματα μεταξύ τους με χρονική σχέση/σχέση συχνότητας. Υποστηρίζεται στην προηγούμενη περίοδο λόγου ότι σήμερα παρατηρείται ότι ενώ αυξάνεται η ποσότητα της ψηφιακής επικοινωνίας, μειώνεται η ποιότητα της επικοινωνίας αυτής σε σχέση με τη δια ζώσης, φυσική διαπροσωπική επαφή. Διευκρινίζεται στη συνέχεια ότι τις περισσότερες φορές λείπουν από την ψηφιακή επικοινωνία τα ουσιαστικά στοιχεία της ποιοτικής επικοινωνίας (φωνή συνομιλητή, γλώσσα του σώματος) που είναι αναγκαία για την ανάπτυξη αληθινών ανθρώπινων δεσμών.

Ακόμα: Τα νοήματα συνδέονται μεταξύ τους με σχέση προσθήκης (επιχειρημάτων). Αφού η συντάκτρια ανέδειξε παραπάνω ορισμένους παράγοντες στους οποίους οφείλεται η μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου, όπως η έλλειψη δημιουργικών διεξόδων άμεσης διαπροσωπικής επικοινωνίας μεταξύ των νέων, η ανάγκη υπέρβασης

ατομικών αδιεξόδων μέσω των πολλαπλών λειτουργιών του διαδικτύου κ.λπ., στην τέταρτη παράγραφο προσθέτει ακόμα έναν παράγοντα που συμβάλλει στο φαινόμενο, που είναι ο πολύς χρόνος που αφιερώνει ο χρήστης στο διαδίκτυο.

Ωστόσο: Εντούτοις, Όμως

Δηλαδή: Με άλλα λόγια, Αυτό σημαίνει ότι

Ίσως: Ενδεχομένως, Πιθανώς

Συχνά: τακτικά, πολλές φορές, συνήθως

ακόμα: επιπλέον, επιπρόσθετα

B3.β. Στο κείμενο 2, ο συγγραφέας, στο πλαίσιο μιας συνέντευξης, εκφράζει τις απόψεις του σχετικά με τον ρόλο των ψηφιακών μέσων στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Στην προσπάθειά του ο πομπός να προσδιορίσει τη διαφορά ανάμεσα στην εικονική και εικονιστική κοινωνία αξιοποιεί όρους ειδικού λεξιλογίου, όπως «εικονική πραγματικότητα», «εικονιστική κοινωνία», που αποτελούν κύριες έννοιες των οποίων επιχειρεί να αποδώσει τον ορισμό, καθώς επίσης και τον όρο «ψηφιακό περιβάλλον». Μέσω των ειδικών αυτών όρων αναπτύσσει και τεκμηριώνει με λογικό και επιστημονικό τρόπο τις θέσεις του και βοηθά τους δέκτες από την πρώτη ήδη απάντησή του να κατανοήσουν το θέμα με σαφήνεια και ακρίβεια. Ο λόγος του αποκτά εγκυρότητα, αξιοπιστία, νοηματική πυκνότητα και ενισχύεται ο αντικειμενικός χαρακτήρας και ο βεβαιωτικός τόνος του. Επιπλέον, μέσα από τη χρήση όρων με ειδικό νοηματικό φορτίο, καταδεικνύεται το γνωστικό επίπεδο του πομπού και ο τελευταίος κερδίζει την εμπιστοσύνη των δεκτών, ενδυναμώνοντας παράλληλα την πειστικότητα του λόγου του. Τέλος, το ύφος του λόγου καθίσταται επίσημο, απρόσωπο, τυπικό και σοβαρό, όπως αρμόζει για την ανάπτυξη ενός ειδικού θέματος με αντικείμενο τη θεώρηση των ψηφιακών εφαρμογών στον σύγχρονο κόσμο από έναν συνεντευξαζόμενο με ακαδημαϊκή ιδιότητα και επιστημονικό/φιλοσοφικό ενδιαφέρον για το υπό εξέταση θέμα.

Εναλλακτικές απαντήσεις σχετικά με τον εντοπισμό όρων ειδικού λεξιλογίου που θα μπορούσαν να ληφθούν ως σωστές είναι οι εξής:

«ψηφιακή προσομοίωση»

«ειδικά γυαλιά», «ακουστικά», «αισθητήρες»

«φυσικό περιβάλλον»

«υβριδική/φυσική/ ψηφιακή πραγματικότητα»

«νεωτερικότητας»

«εξεικόνιση του βίου»

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Το ποιητικό υποκείμενο προβληματίζεται σχετικά με το πανανθρώπινο και διαχρονικό ερώτημα «**πού βρίσκεται η ευτυχία**». Αρχικά, η **οπτική εικόνα** της πρώτης στροφής αισθητοποιεί με παραστατικότητα και ενάργεια τα πρόσωπα, τον χώρο και τον χρόνο («**Καθόμαστε σαν πάντα οι δύο βράδυ στο σπίτι·** αντικρινά της

εγώ ... στη δουλειά της») και μας **προϊδεάζει** για την απάντηση στο σχετικό ερώτημα. Η ανάγνωση, εξάλλου, ενός τυχαίου ποιήματος από το ποιητικό υποκείμενο παρέχει την αφορμή για την ψηλάφηση του ζητουμένου. Τα **αλλεπάλληλα ερωτήματα** («...σε ποια χώρ'ανθίζεις, σε ποιο γιαλό...; Αστέρι, ποιες μεριές φωτίζεις...; Άδης, παράδεισος σε κρύβει; ... πες μου, πού βρίσκεσ', Ευτυχία;») προσδίδουν αμεσότητα, ζωντάνια και διαλογικό ύφος, προβληματίζουν τον αναγνώστη και τοποθετούν, υποθετικά, την Ευτυχία σε διάφορα μακρινά μέρη, δημιουργώντας την αίσθηση πως πρόκειται για κάτι δυσεύρετο ή ασύλληπτο. Την εντύπωση αυτή ενισχύουν οι ποικίλες μορφές που λαμβάνει η Ευτυχία μέσα από **τις μεταφορές** («Λουλούδι», «μαργαριτάρι», «Αστέρι»), οι οποίες προκαλούν αισθητική συγκίνηση, διεγείρουν τη φαντασία μας (πρόκληση συνειρμών) και καθιστούν το ύφος λυρικό, ζωηρό και γλαφυρό. Η απάντηση, ωστόσο, που δίνεται από τη σύζυγο («**εδώ**»), στο εναγώνιο ερώτημα λειτουργεί αποκαλυπτικά για το ποιητικό υποκείμενο, που συνειδητοποιεί πόσο κοντά του βρίσκεται, εν τέλει, η ευτυχία.

Προσωπικά, συμφωνώ πως η ευτυχία δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως κάτι απροσπέλαστο και ανέφικτο, αλλά μπορεί να βρεθεί στο πρόσωπο και τη συντροφιά των αγαπημένων μας ανθρώπων, που συχνά θεωρούμε δεδομένους. Εξάλλου, η ευτυχία θα μπορούσε να εντοπιστεί σε μικρά πράγματα της καθημερινότητας, όπως στην ανάγνωση ενός βιβλίου ή στην ενατένιση της φύσης, του ουρανού, ενός δειλινού ή ενός λουλουδιού. Αρκεί να εκτιμήσουμε την αξία τους.

(217 λέξεις, χωρίς τις κειμενικές αναφορές)

Πρόσθετοι κειμενικοί δείκτες προς αξιοποίηση

- Ο **τίτλος** και το **κεφαλαίο γράμμα** (Ευτυχία) : έμφαση στην έννοια της Ευτυχίας.
- το **α' ενικό πρόσωπο** : αποδίδει τα προσωπικά βιώματα του ποιητικού υποκειμένου - εξομολογητικό ύφος («άκουσα»).
- **Προσωποποίηση** της Ευτυχίας : «πες μου, πού βρίσκεσ', Ευτυχία»: ποιητικότητα, γλαφυρότητα.
- **Αντιθέσεις** : Άδης ≠ παράδεισος, ... στον κόσμο ≠ στην ερημία, ... μες σε παλάτι ≠ σε καλύβι : έμφαση.
- **Β' ενικό πρόσωπο** : διαλογικό ύφος- οικειότητα - ζωντάνια - αμεσότητα.
- **Προστακτική** : («πες») : προτρεπτικός χαρακτήρας.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Διαγραμματική Παρουσίαση Βασικών Σημείων του Κειμένου

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

Άρθρο σε σχολική εφημερίδα: Τίτλος

Πρόλογος: Αφορμή: Φράση από απόσπασμα κειμένου.

Πρώτο ζητούμενο:

Ιδέες που αντλήθηκαν από τα κείμενα:

α) στο τέλος της τελευταίας παραγράφου του δεύτερου κειμένου γίνεται αναφορά στον φόβο που μας προκαλεί η ζωντανή, φυσική επικοινωνία. (Η ιδέα αυτή έχει αναλυθεί στην πρώτη παράγραφο της έκθεσης).

β) στο τέλος της τρίτης παραγράφου του πρώτου κειμένου γίνεται αναφορά στη φωνή και στη γλώσσα του σώματος που στη διαδικτυακή επικοινωνία είναι απούσες. (Η ιδέα αυτή έχει αναλυθεί στην πρώτη παράγραφο της έκθεσης).

γ) στην αρχή της τέταρτης παραγράφου του πρώτου κειμένου γίνεται αναφορά στον υπερβολικό χρόνο που περνάμε στο διαδίκτυο, άρα και στον εθισμό και την εξάρτηση που μονοπωλεί το ενδιαφέρον μας. (Η ιδέα αυτή έχει αναλυθεί στη δεύτερη παράγραφο της έκθεσης).

Άλλες ιδέες:

α) Το γεγονός ότι ακόμη και όταν επιλέγεται η ζωντανή επαφή, εμείς εξακολουθούμε να περιηγούμαστε στο διαδίκτυο, αναζητώντας και συνομιλώντας με άλλους «φίλους» και όχι με αυτόν που βρίσκεται δίπλα μας. (Η ιδέα αυτή έχει αναλυθεί στη δεύτερη παράγραφο της έκθεσης).

Δεύτερο ζητούμενο:

Ιδέες που αντλήθηκαν από τα κείμενα:

α) Στην τρίτη παράγραφο του δεύτερου κειμένου γίνεται αναφορά στον ρόλο της παιδείας. (Η ιδέα αυτή έχει αναλυθεί στην τρίτη παράγραφο της έκθεσης).

Αναλυτικότερα:

- Η καλλιέργεια κατάλληλων δεξιοτήτων μέσω της επαφής με τα Γράμματα και τις Τέχνες
- Η μύηση του νέου στις έννοιες της συνεργατικότητας, του σεβασμού, της αλληλεγγύης, μέσω της ανάληψης εθελοντικών δράσεων
- Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες.

Άλλες ιδέες:

β) Η ευθύνη που πρέπει εμείς να επωμιστούμε και να ελέγξουμε τη χρήση του διαδικτύου.

Αναλυτικότερα:

- Μέτρο, περιορισμός της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων
- επιδίωξη της διά ζώσης επικοινωνίας

Επίλογος:

Βασίστηκε στην εξής λογική:

α) δεν απορρίπτουμε το διαδίκτυο

β) αντιφατική διαπίστωση: παρά τις επικοινωνιακές δυνατότητες που μας παρέχει, επικρατεί μοναξιά

γ) τι πρέπει να κάνουμε και για ποιον λόγο.

Υπόδειγμα παραγωγής λόγου:

ΜΟΝΟΙ ΜΑΖΙ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ

Η ανάπτυξη της τεχνοεπιστήμης, όπως αποτυπώνεται στα πολυμέσα της ψηφιακής τεχνολογίας, εμπεριείχε την υπόσχεση της άπλετης πληροφόρησης και της διεύρυνσης της επικοινωνίας. Αναφορικά όμως με τον δεύτερο στόχο, η αλματώδης δυναμική του κυβερνοχώρου φαίνεται να υπονομεύει την επικοινωνία. Με αφορμή μάλιστα

τη διαπίστωση μιας ψυχολόγου, ότι η μοναξιά πλέον είναι εμφανής και στη νέα γενιά, αποφασίστηκε η σύνταξη ενός σχολικού άρθρου, στο οποίο θα φανεί ότι οι ανησυχίες για τη λειτουργία του διαδικτύου δεν είναι αβάσιμες.

Το πρώτο σύμπτωμα της επικοινωνιακής αλλοτρίωσης εδράζεται στην τάση του σύγχρονου ανθρώπου να αποφεύγει τον συγχρωτισμό. Ο φόβος της εγγύτητας και των απαιτήσεων μιας γνήσιας σχέσης μάς οδηγεί να εκχωρούμε τη διαχείριση των σχέσεων στο εκάστοτε ψηφιακό μέσο. Δημιουργείται έτσι μία ιδιότυπη κοινωνική συνθήκη, καθώς προτιμούμε την απομόνωση και την οχύρωση πίσω από την ανωνυμία της οθόνης. Από τη μια, λοιπόν, γινόμαστε εξωστρεφείς, αλλά σε ένα κλειστοφοβικό σύμπαν, και από την άλλη αμήχανοι στον χώρο των πραγματικών σχέσεων. Άλλωστε, στη διαδικτυακή επικοινωνία εκλείπουν τα εξωγλωσσικά στοιχεία, που θα αποτύπωναν εύγλωπτα σκέψεις και συναισθήματα, έλλειψη που στοιχειοθετεί επικοινωνιακή αδυναμία.

Επιβαρυντική όμως είναι και η ίδια η δομική λειτουργία του διαδικτύου, με την αναπόφευκτη επιρροή του πάνω μας και την εξάρτηση που επιφέρει. Απόδειξη της υποβάθμισης των διαπροσωπικών σχέσεων δεν είναι τόσο ο εγκλεισμός στον ψηφιακό κόσμο που μάς εκτροχιάζει από την επένδυση σε αυτές, αφήνοντας τις συναισθηματικές μας ανάγκες ακάλυπτες. Είναι πως, ακόμη κι όταν επιλέγουμε τη ζωντανή επαφή, ταυτόχρονα την υποσκάπτουμε, αφού ακριβώς τη στιγμή αυτή, συνομιλούμε με όσους βρίσκονται «αλλού», ακυρώνοντας την ευκαιρία για επαφή με αυτόν που βρίσκεται «εδώ».

Το σθεναρό ανάχωμα απέναντι στον ψηφιακό δεσποτισμό θα πρέπει να το αναζητήσουμε στην παιδεία. Μονόδρομος καθίσταται η καλλιέργεια κατάλληλων δεξιοτήτων, μέσω της επαφής με τα Γράμματα και τις Τέχνες, αλλά και η μύηση του νέου στις έννοιες της συνεργατικότητας, του σεβασμού, της αλληλεγγύης, μέσω της ανάληψης εθελοντικών δράσεων ή της ενθάρρυνσης για συμμετοχή σε δραστηριότητες αθλητικές ή καλλιτεχνικές. Όλα αυτά αφυπνίζουν την ανθρωπιά μας, δημιουργούν την αίσθηση του «ανήκειν» και αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες τις οποίες έχουμε απωλέσει. Η ευθύνη όμως βαρύνει και εμάς τους ίδιους, που καλούμαστε να «ορίσουμε» το διαδίκτυο ως ένα επικουρικό μέσο για τη διατήρηση των σχέσεων, είτε λόγω απόστασης, είτε λόγω των ασθματικών ρυθμών ζωής, αλλά όχι να το αναγνωρίσουμε ως υποκατάστατο της διά ζώσης επικοινωνίας.

Τα παραπάνω δεν παραγνωρίζουν την πρωτόγνωρη δυναμική του διαδικτύου, υποδεικνύουν όμως ότι ελλοχεύουν κίνδυνοι. Παρά την πολυμορφία της επικοινωνίας, προκαλείται εγκλεισμός σε μια εικονική πραγματικότητα. Ενάντια στη λυπηρή αυτή διαπίστωση στέκεται η ανάγκη αμφισβήτησης των ψηφιακών θεσμών και ο αναστοχασμός των προτεραιοτήτων μας, καθώς η επικοινωνιακή αλλοτρίωση υπονομεύει και τη σχέση με τον εαυτό μας.

Ο συντάκτης
Ον/μο